

عروس بران و... در اتاق سرای بابل

محمد بشرا

را انجام می دهد، پول نثارش می کنند که متعلق به دلاک (سلمانی) است. این سلمانی گاهی ممکن است برادر، پسر عموی یکی از مردان نزدیک به خانواده داماد باشد.

بعد خواهران و زن برادرهای داماد، «پوشاک دامادی» اش را، همراه با نقل و شیرینی در چند خنچه بر سر می گیرند و به مجلس می آورند و بر برابر دامادی می رقصند و هلبله شادی سر می دهند. بعد مجموعه های حاوی پوشاک دامادی را پیش پای داماد بر زمین می گذارند و پلر داماد، به مجلس لباس پوشان داماد می آید و با نثار مبلغی پول اجازه می دهد که مراسم لباس پوشاندن داماد، آغاز شود.

در طی لباس پوشیدن به داماد که باز به دست دلاک انجام می شود یکباریک فامیلان داماد، ضمن بوسیدنش، مبلغی پول نثار می کنند. زنان خوشبویان نیز به عنوان مبارکباد شانه طرف راستش را می بوسند. در تمام این ملت ارکستر می نوازند و خواننده با تمام قدرت خنجره می خواند (بیشتر فارسی و کم تر محلی مازندرانی). بعد از کستر را به منزل عروس می برند و در پی اش، داماد و چندتن از نزدیکانش به منزل عروس می روند و او را که از حمام بازگشته و بزک کرده لباس پوشیده و آماده رفتن به خانه بخت است، همراه خود با اتومبیل به خانه پلر داماد می آورند. چیزی به عروس را پاره ایی او قات در شب حنابندان، تو تن از زنان و مردان خانواده عروس به خانه داماد می برند.

اگر در شب حنابندان «شب پیش از عروس بران» چیزی به عروس را نیاورند، قبل از حرکت دادن عروس و آوردنش به خانه بخت، ابتدا چیزی به اش را می فرستند «شاید به این علت که همه مدعوین حاضر در مجلس جشن عروس بران منزل داماد و عروس، به درستی مقدار چیزی را ببینند و گاهی هم ارسال چیز عروس، تا چند ساعتی پس از رفتن اش به خانه بخت به تعویق می افتد.

مرکب عروس و داماد از آن خانه عروس، علاوه بر نزدیکان داماد که برای بردن عروس آمده اند، برادرهایش و زنی عاقله «همرازان hamraazan» همراهی می کنند گاهی گروهی کوچک از نزدیکانش.

این «همرازان» همان نیگه است که دستمال روسفیدی را به مادر داماد و مادر عروس نشان می دهد و انعام می گیرد.

زمانی که عروس و داماد به حجله رفتند، همه کسانی که همراه عروس آمده اند، بازمی گردند به جز «همرازان» در خانه پلر داماد، عروس و داماد در مقابل میهمان های می نشینند و پلر داماد گوساله یا گاوئ هدییه می کند (تنها هدییه را اعلام می کند) و از هر طرف فامیل های داماد نقل و پول خرد بر سرشان نثار می کند و خوشان نزدیک داماد و پاره ایی او قات برادرهای عروس می رقصند. بعد داماد و عروس را به حجله می برند و مجلس عمومی «عاروس تامشا tarus tamaasha» بر چیده می شود و هر کس به خانه خود می رود و خواص هم اندک اندک مجلس را ترک می کنند. مگر آنها که از راه های دور آمده اند و وسیله بازگشتشان فراهم نیست.

مجلس را ترک می کنند و برای آتانی که باقی می ماند، جای می آورند. میهمان های باقیمانده از نزدیکان داماد یا عروس اند. در اتاق سرای بابل اول به مردان مجلس ناهار می دهند و بعد به زنان. غالباً از صرف غذا، پیر مردان نزدیک داماد هم می روند و میانسالان و جوانان اعم از زن و مرد باقی می ماند. در این هنگام، داماد را که از حمام عروسی بازگشته در حیاط خانه و در حضور میهمان ها باقی مانده، لباس می پوشانند و اصلاح می کنند.

داماد سره **daamaa sare** (جشن منزل داماد) عروس سره **aarus sare** (جشن منزل عروس = حنابندان) شبی پیش تر از اینکه عروس را به خانه شوهر بیاورند، داماد در خانه خودش از دوستان و آشنایان و مردان جوان فامیل با دعوت به شام پذیرایی می کند.

در این شب، همسن و سالان داماد و جوانان متاهل اندکی بزرگ تر از او به جشن «دامادسره» می آیند، بزک و بزکوب است و بگگو بخند و شوخی. هدایا بر حسب تمایلی میهمان ها، گاه پول است که نقد می پردازند و گاه هر چند نفر انبار می شوند و هدییه ایی از شهر می خرید و می دهند.

این عده پیش از شام به منزل عروس «عروس سره = حنابندان» می روند و در جشن خانواده عروس شرکت می کنند و هدایای خود را تقدیم می دارند و پس از حنابندان عروس و داماد، به خانه داماد برمی گردند و شام بلوکباب می خورند. گاهی این جشن تا سحر گاه به طول می انجامد که در حقیقت جشن وداع داماد با زندگی دوران جوانی و به اصطلاح مجردی است. زیرا از فردا که داماد عروسش را به خانه می آورد، باید سر به خانه و در فکر زندگی (تسه کله **tashe kale** = اجاق و آتش = خانواده)

ناگفته نگذاریم که جشن جوانان همسن و سال داماد، پس از جشن منزل داماد که در همان شب حنابندان در منزل عروس برپا می شود و میهمان ها از منزل داماد به منزل عروس می روند، بطور خصوصی و ویژه جوانان در او آخر شب و حتی نیمه شب در منزل داماد برپا می شود هیچ ارتباطی با جشن بزرگان فامیل و آشنایان و همسایگان ندارد که پیش تر میهمان هایشان پس از صرف شام به منزل عروس می روند تا زیورهای را که تهیه کرده اند، در حضور هم، در گوش، گردن و دست عروس زیورنلو به او تریک بگویند و حنابندان پس از این مراسم انجام می شود که مدعوین اصلی اش بیشتر همسن و سالهای عروس، دختران از وواج نکرده، دختران عقد شده و نورو سن تازه به خانه بخت رفته هستند. این جشن «عروس سره = حنابندان» هم در حقیقت جشن خدا حافظی عروس با همسالان خود است. پاره ایی از سورات جشن «عروس سره = حنابندان» شو **hana vandun sav** = شب حنابندان، داماد و خانواده اش می پردازند «گوسفند، برنج، مخلفات دیگر مانند میوه، شیرینی و چای و قند».

مراسم اصلاح صورت : خوششان و نزدیکان، همسایگان داماد بر گرد بساط اصلاح صورت داماد حلقه می زنند و همان طور که دلاک به کندی و ناز و نوازش و دقت، مراسم اصلاح

و دوانگ صدای خود همراهی می کنند و گاه خود آهنگهای محلی (مازندرانی) تنظیم شده با ارگ را می خوانند.

ناهار عروس بران
باز نزدیک شدن ظهر، میوه و شیرینی را از سفره اتاق پذیرایی و سالن برمی چینند و به جایش پارچ آب و لیوان، سبزی خوردن و دیس (دوری) های بزرگ پلو می گذارند بشقاب هاراسه تا سه تا با هم می دهند. سه نفری که در کنار هم نشسته اند نفری یک بشقاب و کاردو چنگال و قاشق برمی دارند در برابر هر سه نفر یک

✓ **عروس بران را به سبب تقارن دو عید، به نوروز انداخته اند که در روز قربان (عید اضحا) عروس در خانه بخت باشد**

✓ **خورشت عروسی، فسنبجان و آلومسا (آلو پهلوی) است که با بوقلمون و غاز پخته شده است و آب و مخلفات خورشت و گوشت آن جدا از هم است**

طرف پلوی و یک ظرف خورشت می گذارند که سیر شدن هر سه نفر را کفاف می کند.

خورشت عروسی، فسنبجان و آلومسا (آلو پهلوی) است که با بوقلمون و غاز پخته شده است و آب و مخلفات خورشت و گوشت آن جدا از هم است. اگر غاز و بوقلمون در سته پخته و سرخ کرده را به مجلس بیاورند، دو ستن از میهمانان، فی المجلس در کاسه ایی آب گرم که از بیرون می آورند دست می شویند و غاز و بوقلمون را خرد و گوشه را از استخوان جدا می کنند و تکه های خرد شده گوشت را در پیش دستی ها می ریزند. آب «مخلفات» فسنبجان و آلومسا (آلو پهلوی) را که با آلو خراسانی پخته اند و دانه های انار ترش هم به آن اضافه کرده اند، جداگانه تقسیم می شود و برای هر دو سه نفر، یک ظرف می گذارند.

ناهار که خورده شد، سفره را برمی چینند اما تا زمانی که حتی یک نفر هم سرگرم خوردن نباشد، دست به تریک سفره نمی زنند. وقتی همه دست از خوردن کشیدند، بسرعت ظرف های خالی و سفره را جمع می کنند و بیرون می برند. میهمانان اندکی بعد

عروس بران را به سبب تقارن دو عید، به نوروز انداخته اند که در روز قربان (عید اضحا) عروس در خانه بخت باشد.

دعوت به عروسی «عروس بران» در خانه عروس و داماد به ناهار است و هر یک از دو خانواده در جمع خوشیان و آشنایان خود، جدا از هم جشن برپا کرده اند.

دعوت شده ها از ساعت ۹ صبح بتدریج از راه می رسند، بساط پخت و یز در گوشه حیاط برپا شده است. علاوه بر اتاقهای خانه که محل پذیرایی دعوت شدگان به جشن است خیمه مانند ایی از گونی و چوبهای بلند و پلاستیک در حیاط پشتی خانه پلری داماد افراشته اند که محل پذیرایی جوانان کم سال تر است. اتاق و سالن خانه را سفره انداخته اند و شیرینی و میوه چیده اند بریز گترها. دعوت شده ها که وارد می شوند، در حیاط مورد استقبال پلر و مادر داماد قرار می گیرند که پس از مبارکباد گفتن و آرزوی خیر کردن، زنان به اتاق جداگانه و مردان به سالن راهنمایی می شوند و می نشینند. صدر مجلس جای بزرگان و ریش سفیدان روستا، خانواده و خوشبویان است.

هر تازه وارد، به وسيله آتانی که پیشتر آمده در مجلس نشسته اند دست به دست راهنمایی می شود که در جای خود بنشینند. جای جداگانه ایی برای پذیرایی جوانان کم سن و سال و عزب، مشخص نشده است. آتانی هم کنار بزرگترها می نشینند، ولی نزدیکتر به در ورودی در مجلس، چند نفری از جوانان فامیل، میهمانان را پذیرایی می کنند و سفره را پیوسته پرو و برای پذیرایی آماده نگه می دارند. برای هر تازه واردی چای می آورند. ابتدا استکان و نعلبکی را جلوی می گذارند و بعد با کتری که پیشتر در آن جای آماده کرده اند برایش چای می ریزند و تا زمانی که میهمان استکان و نعلبکی خود را پس از خوردن چای و وسط سفره قرار ندهد مرتب برایش چای می ریزند.

پذیرایی پیش از ناهار جشن «عروس بران» روستای اتاق سرای بابل مازندران علاوه بر چای، با شیرینی بازاری خشک، برتقال، خیار و سیب سفید بود که در دوری های بزرگ چیده و در اطراف سفره به فاصله های معین در دسترس میهمانان بود. وسط سفره خالی بود برای رفت و آمد پذیرایی کنندگان و کسانی که تازه از راه می رسیدند، تا به کسانی که پیشتر آمده در مجلس نشسته اند، از رفت و آمدشان رنجی نرسد و براحتی به پیشی ها تکیه بدهند و بنشینند.

کسی که وارد می شود، از وسط سفره می گذرد و گاه با همگان دست می دهد و باز نزدیکان رو بوسی می کند. حال می پرسد و مبارکباد می دهد.

در حیاط خانه، زنان خوشبویان نزدیک داماد (خواهران، دامادان، خاله ها...) در حالی که ارکستر امروزی مشغول نواختن آهنگهای مازندرانی است، می رقصند و آتانی را که به تماشا ایستاده اند به حلقه رقص دعوت می کنند. ارکستر عروسی، یک ارگ متوسط است و یک خواننده، میکروفونی با بلند قوی و چنلتن از جوانان و ستا که خواننده اصلی را با یکی